

Међународни рачуноводствени стандард 26

Рачуноводство и извештавање планова пензијских примања

Делокруг

1 Овај Стандард се примењује у финансијским извештајима планова пензијских примања, где се такви извештаји састављају.

2 Понекад се плановима пензијских примања дају различити називи, као што су “пензиони програми” или “пензиони планови” или “програми пензијских примања”. Овај Стандард третира план пензијских примања као извештајни ентитет, одвојен од послодавца учесника у плану. Сви остали Стандарди се примењују на финансијске извештаје планова пензијских примања ако овај Стандард није пуноважнији од њих.

3 Овај стандард се бави рачуноводством и извештавањем од стране плана свим учесницима посматраним као група. Он се не бави пружањем извештаја појединачним учесницима о њиховим правима на пензије.

4 IAS 19, Примања запослених, бави се утврђивањем трошкова пензијских примања у финансијским извештајима послодавца те планове имају. Стога је овај Стандард комплементаран са IAS 19.

5 Планови пензијских примања могу бити планови дефинисаних доприноса или планови дефинисаних примања. Многи захтевају формирање посебних фондова, који могу али и не морају имати посебан правни идентитет и могу али не морају да имају опуномоћенике (поверенике) којима се уплаћују доприноси и из којих се исплаћују пензије. Овај Стандард се примењује без обзира на то да ли су такви фондови створени и без обзира на то да ли постоје опуномоћеници.

6 За планове пензијских примања са средствима уложеним у осигуравајућа друштва важе исти рачуноводствени и финансијски захтеви који важе и за аранжмане приватног улагања. Сагласно томе, они су обухваћени овим Стандардом, осим ако уговор са осигуравајућим друштвом не гласи на име посебно наведеног учесника или на групу учесника и када је обавеза плаћања пензија искључиво одговорност осигуравајућег друштва.

7 Овај Стандард се не бави осталим облицима примања запослених, као што су отпремнине, аранжмане одложених компензација, накнада за дуги радни стаж, посебни планови за превремено пензионисање и технолошке вишкове, планови здравствене и социјалне заштите или планови посебних премија. Аранжмани социјалног осигурања организовани од стране државе такође не спадају у домет регулисања од стране овог Стандарда.

Дефиниције

8 У овом стандарду користе се следећи термини са наведеним значењима:

Планови пензијских примања су аранжмани којима неки ентитет обезбеђује примања за своје запослене у тренутку или након престанка пружања услуга (или у облику годишњег прихода или као једнократни износ) када се таква примања или доприноси у те сврхе могу одредити или проценити пре пензионисања на основу одредби неког документа или праксе ентитета.

Планови дефинисаних доприноса су планови пензијских примања по којима се износи које треба исплатити као пензијска примања одређују на основу доприноса фонду заједно са повезаном зарадом од те инвестиције.

Планови дефинисаних примања су планови пензијских примања по којима се износи које треба исплатити као пензијска примања одређују помоћу формуле која се најчешће заснива на зарадама запосленог и/или на дужини радног стажа.

Обезбеђење средстава је пренос средстава неком ентитету (фонду) који је одвојен од ентитета–послодавца у циљу испуњења будућих обавеза плаћања пензијских примања.

У сврху коришћења овог Стандарда користе се такође и следећи термини:

Учесници су чланови плана пензијских примања и други који имају право на примања према том плану.

Нето средства расположива за примања су средства плана умањена за обавезе осим актуарске садашње вредности обећаних пензијских примања.

Актуарска садашња вредност обећаних пензија је садашња вредност очекиваних плаћања по плану пензијских примања садашњим и бившим запосленима, која се приписује већ оствареном радном стажу.

Стечена примања су примања код којих права на та примања, у складу са условима плана пензијских примања, нису условљена непрекинутим радним стажом.

9 Неке планове пензијских примања могу финансирати ентитети који нису послодавци; овај се Стандард такође примењује и на финансијске извештаје таквих планова.

10 Већина планова пензијских примања се заснива на формалним споразумима. Неки планови су неформални, али су стекли одређени степен обавезности као резултат успостављене праксе послодавца. Док се неким плановима послодавцима дозвољава да своје обавезе у оквиру тог плана ограниче, обично је за послодавца тешко да поништи план уколико жели да задржи запослене. За неформалне планове се примењује иста основа рачуноводственог обухватања и извештавања као и за формиране планове.

11 Многи планови пензијских примања пружају могућност оснивања засебних фондова којима се плаћају доприноси и из којих се исплаћују пензије. Таквим фондovima могу управљати стране које у управљању средствима фонда делују независно. У неким земљама се ове стране називају опуномоћеници (повереници). Термин опуномоћеник се у овом Стандарду користи за описивање таквих страна без обзира на то да ли је фонд формиран.

12 Планови пензијских примања обично се описују или као планови дефинисаних доприноса или као планови дефинисаних примања а сваки од њих има истакнуте карактеристике. Негде постоје планови који садрже карактеристике оба. Такви хибридни планови сматрају се, за сврху примене овог Стандарда, плановима дефинисаних примања.

Планови дефинисаних доприноса

13 Финансијски извештаји плана дефинисаних доприноса садрже извештај о нето средствима расположивим за примања и опис политике обезбеђивања средстава.

14 Према плану дефинисаних доприноса, износ будућих пензијских примања учесника се одређује на основу доприноса које уплаћује послодавац, учесник или обе стране, као и на основу пословне ефикасности и зараде од улагања фонда. Обавеза послодавца се најчешће измирује доприносима фонду. Савети актуара обично нису неопходни мада се такви савети понекад користе за процену будућих примања која могу бити достижна на основу садашњих доприноса и променљивих нивоа будућих доприноса и зараде од улагања.

15 Учесници су заинтересовани за активности плана због тога што оне непосредно утичу на ниво њихових будућих примања. Учесници желе да сазнају да ли су доприноси уплаћени и да ли је извршена одговарајућа контрола како би се заштитила права корисника примања. Послодавац је заинтересован за ефикасно и фер функционисање плана.

16 Циљ извештавања путем плана дефинисаних доприноса је да се периодично пруже информације о самом плану и о резултатима његових улагања (инвестиција). Тај циљ се обично постиже обезбеђивањем финансијских извештаја који садрже следеће:

(а) опис битних активности у одређеном периоду и ефекта било каквих промена везаних за план, и његово чланство и услове;

(б) извештаје о трансакцијама и резултатима улагања за одређени период и о финансијској позицији плана на крају периода; и

(ц) опис политика улагања (инвестирања).

Планови дефинисаних примања

17 Финансијски извештаји плана дефинисаних примања садрже или:

(а) извештај који приказује:

(i) нето средства расположива за примања;

(ii) актуарску садашњу вредност обећаних примања, при чему се прави разлика између стечених и нестечених пензијских примања; и

(iii) вишак (суфицит) или мањак (дефицит) који из тога произилази; или

(б) извештај о нето средствима расположивим за примања који садржи или:

(i) напомену у којој се обелодањује актуарска садашња вредност обећаних пензијских примања, при чему се прави разлика између стечених и нестечених пензијских примања; или

(ii) упућивање на пратећи актуарски извештај у којем се налази ова информација.

У случају да на дан извештавања актуарска процена још увек није припремљена, користи се последња процена као основа и датум процене се обелодањује.

18 У сврху примене параграфа 17, актуарска садашња вредност обећаних пензијских примања се заснива на примањима обећаним према условима плана услуга пружаних до тог датума при чему се користи или текући ниво зарада или пројектовани ниво зарада, уз обелодањивање коришћене основице. Обелодањују се и ефекти било каквих промена актуарских претпоставки које су имале значајан утицај на актуарску садашњу вредност обећаних примања.

19 У финансијским извештајима се објашњава и однос између актуарске садашње вредности обећаних пензијских примања и нето средстава расположивих за примања, као и политика финансирања обећаних примања.

20 Према плану дефинисаних примања, исплата обећаних пензијских примања зависи од финансијске позиције плана и од способности оних који уплаћују доприносе да то и у будућности чине, као и од резултата улагања и пословне ефикасности плана.

21 За план дефинисаних примања су потребни периодични савети актуара да би се извршила процена финансијског стања плана, провериле претпоставке и препоручили будући нивои доприноса.

22 Циљ извештавања плана дефинисаних примања је периодично обезбеђивање информација о финансијским ресурсима и активностима плана, које су корисне за процену односа између акумулираних ресурса и примања плана током времена. Овај циљ се обично постиже обезбеђењем финансијских извештаја који садрже

следеће:

- (а) опис значајних активности у одређеном периоду и ефекта било каквих промена везаних за план, његово чланство и услове;
- (б) извештај о трансакцијама и резултатима улагања у одређеном периоду и о финансијској позицији плана на крају тог периода;
- (ц) актуарске информације или као део извештаја или као засебан извештај; и
- (д) опис политика улагања.

Актуарска садашња вредност обећаних пензијских примања

23 Садашња вредност очекиваних плаћања према плану пензијских примања, може се израчунати и презентовати у финансијским извештајима применом текућег или пројектованог нивоа зарада до времена пензионисања учесника.

24 Међу разлозима за усвајање приступа текуће зараде су:

(а) актуарска садашња вредност обећаних пензијских примања, која представља суму износа који се у садашњем тренутку могу приписати сваком појединачном учеснику плана, може се објективније израчунати од оне са планираним нивоима зарада, јер тај поступак укључује мање претпоставки;

(б) повећања примања која се могу приписати повећању зарада постају обавеза за коју се план терети у време када повећања зарада; и

(ц) износ актуарске садашње вредности обећаних пензијских примања обрачунат уз примену текућег нивоа зарада, генерално је обично више повезан с износом који доспева за плаћање у случају окончања или прекида плана.

25 Међу разлозима за усвајање приступа пројектоване зараде су:

(а) финансијске информације треба припремати на темељу начела временски неограниченог пословања, независно од претпоставки и процена које се морају извршити;

(б) према коначним плановима исплата, пензијска примања се одређују у односу на зараде на датум пензионисања, или датум који је близу том дану; стога се зараде, нивои доприноса и стопе приноса морају пројектовати; и

(ц) ако се пројекције зарада не узму у обзир, пошто се већи део износа уплата у фондове темељи на пројекцијама зарада, последица може бити извештавање о привидној преплати у фондове а план није преплаћен, или извештавање о адекватном уплаћивању у фондове, а уплате извршене за план су недовољне.

26 Актуарска садашња вредност обећаних пензијских примања, заснована на текућим зарадама, обелодањује се у финансијским извештајима плана, да би се приказала обавеза по основу примања која су остварена до дана извештавања. Актуарска садашња вредност обећаних пензијских примања, заснована на пројектованим зарадама, обелодањује се да би се указало колика је потенцијална обавеза, а на темељу начела временски неограниченог пословања које је генерално, основ финансирања (уплата у фондове). Поред обелодањивања актуарске садашње вредности обећаних пензијских примања, може бити потребно дати и довољно образложење да би се јасније указало на контекст у ком треба одређивати актуарску садашњу вредност обећаних пензија. Такво објашњење може бити у форми информација о адекватности будућег финансирања (планираних будућих уплата у фондове) и политици финансирања (уплаћивања у фондове) заснованој на пројекцијама зарада. То се може укључити у финансијске извештаје или у актуарски извештај.

Учесталост актуарског процењивања

27 У многим земљама, актуарске процене се прибављају сваке три године, не чешће. У случају да, на дан извештавања, актуарска процена није припремљена, за основу се користи последња процена и обелодањује се датум те процене.

Садржај финансијских извештаја

28 За планове дефинисаних примања, информације се презентирају на један од следећих начина, који одражавају различите праксе обелодањивања и приказивања актуарских информација:

(а) у финансијске извештаје је укључен извештај који показује нето средства расположива за пензијска примања, актуарску садашњу вредност обећаних пензијских примања, као и резултујући вишак (суфицит) или мањак (дефицит). Финансијски извештаји плана такође садрже и извештаје о променама нето средства расположивих за пензијска примања и промене у актуарске садашње вредности обећаних пензијских примања. Финансијски извештаји могу бити праћени и посебним актуарским извештајем којим се поткрепљује актуарска садашња вредност обећаних пензијских примања;

(б) финансијски извештаји који садрже извештај о нето средствима расположивим за примања и извештај о променама у нето средствима расположивим за примања. Актуарска садашња вредност обећаних пензијских примања је обелодањена у напоменама уз извештаје. Финансијски извештаји могу, такође, бити праћени извештајем актуара, који поткрепљује актуарску садашњу вредност обећаних пензијских примања; и

(ц) финансијски извештаји који садрже извештај о нето средствима расположивим за примања и

извештај о променама у нето средствима расположивим за примања са актуарском садашњом вредности обећаних пензијских примања која се налази у посебном актуарском извештају.

Финансијски извештаји, у сваком од ова три вида, могу бити праћени и извештајима опуномоћеника који су по природи извештаји менаџмента и извештајем о инвестицијама.

29 Они који дају предност облицима описаним под (а) и (б) у параграфу 28 сматрају да квантификација обећаних пензијских примања и осталих информација обезбеђених наведеним приступима помаже корисницима да процене текући положај плана и вероватноћу да ће обавезе плана бити задовољене. Они такође верују да финансијски извештаји сами по себи треба да буду потпуни, а не да се ослањају на пратеће извештаје. Ипак, има и оних који сматрају да би облик под (а) у параграфу 28 могао да створи утисак да постоји обавеза иако актуарска садашња вредност обећаних пензијских примања, по њима, нема све карактеристике обавезе.

30 Они који дају предност облику наведеном под (ц) у параграфу 28 сматрају да актуарску садашњу вредност обећаних пензија не би требало укључити у извештај о нето средствима расположивим за пензије као у облику датом под (а) у параграфу 28, или чак да је не треба обелоданити у напомени као у тачки (б) у параграфу 28 јер ће бити поређена директно са средствима плана а такво поређење може да не буде ваљано. Они тврде да актуари не упоређују нужно актуарску садашњу вредност обећаних пензијских примања са тржишним вредностима улагања (инвестиција), али могу уместо тога да процењују садашњу вредност токова готовине очекиваних од улагања. Због тога, заговорници овог облика приказивања сматрају да је мало вероватно да ће таква врста поређења одражавати актуарову општу процену плана и да се може погрешно разумети. Такође, неки сматрају да, без обзира на то да ли су квантификоване, информације о обећаним пензијским примањима треба да се налазе искључиво у засебном актуарском извештају којим се могу пружити одговарајућа објашњења.

31 Овај Стандард уважава гледишта која дају предност могућности обелодањивања информација у вези с обећаним пензијским примањима у засебном актуарском извештају. Он одбацује аргументе против квантификације актуарске садашње вредности обећаних пензијских примања. Према томе, по овом Стандарду, облици дати у параграфу 28 под (а) и (б) сматрају се прихватљивим, као и облик описан под тачком (ц) у истом параграфу, али само ако финансијски извештаји садрже смернице које упућују на актуарски извештај или су пропраћени актуарским извештајем у ком је презентована актуарска садашња вредност обећаних пензијских примања.

Сви планови

Процена средстава плана

32 **Инвестиције (улагање средстава) у планове пензијских примања треба књижити по фер вредности. У случају утрживих хартија од вредности, фер вредност је тржишна вредност. У случају улагања у план за која се фер вредност не може утврдити, обелодањују се разлози због којих фер вредност није коришћена.**

33 У случају утрживих хартија од вредности фер вредност је, обично, тржишна вредност због тога што се она сматра најкориснијом мером хартија од вредности на датум извештаја као и успешности улагања за дати период. Оне хартије од вредности које имају фиксну откупну вредност и које су стечене са циљем измирења обавеза према плану, или његовим конкретним деловима, могу се књижити по износима базираним на њиховој коначној откупној вредности, претпостављајући константну стопу приноса до доспећа. Код инвестиција (улагања) у план чија процена фер вредности није могућа, као у случају потпуног власништва над ентитетом, обелодањују се разлози због којих фер вредност није коришћена. Уколико се улагања књиже по износима који нису тржишна или фер вредност, фер вредност се, генерално узевши, такође обелодањује. Средства коришћена у пословању фонда обрачунавају се у складу с важећим Међународним рачуноводственим стандардима.

Обелодањивање

34 **Финансијски извештаји плана пензијских примања, било да су дефинисана примања или дефинисани доприноси, такође садрже следеће информације:**

- (а) извештај о променама у нето средствима (имовини) расположивим за пензије (примања);**
- (б) сажетак значајних рачуноводствених политика; и**
- (ц) опис плана и утицај било каквих промена плана током одређеног периода.**

35 Финансијски извештаји које пружају планови пензијских примања укључују следеће, ако постоји могућност примене:

- (а) извештај о нето средствима (имовини) расположивим за пензије (примања), који обелодањује:
  - (i) прикладно разврстана средства (имовина) на крају одређеног периода;
  - (ii) основу за вредновање средстава;
  - (iii) детаље о било ком појединачном улагању које премашује 5% нето средстава расположивих за пензије, или 5% било које класе или врсте хартија од вредности;
  - (iv) детаље о било каквом улагању код послодавца; и
  - (v) обавезе осим актуарске садашње вредности обећаних пензијских примања;
- (б) извештај о променама у нето средствима расположивим за пензије, који приказује следеће:

(i) доприносе послодавца;
(ii) доприносе запослених;
(iii) приходе од улагања, као што су камате и дивиденде;
(iv) остале приходе;
(v) примања која су плаћена или које треба платити (анализиране, на пример, као пензије, примања у случају смрти и инвалидитета, и једнократне исплате);
(vi) административне расходе;
(vii) остале расходе;
(viii) порезе на добитак;
(ix) добитке и губитке од отуђења улагања и промене вредности улагања; и
(x) трансфере из других планова или у друге планове;
(ц) опис политике финансирања;
(д) за планове дефинисаних примања, актуарску садашњу вредност обећаних пензијских примања (која може направити разлику између стечених примања и нестечених примања), засновану на примањима обећаним под условима датим у плану, за пружене услуге до тог датума и примењујући или текуће или пројектоване нивое зарада; ова информација се може укључити у пратећи актуарски извештај који треба читати заједно са повезаним финансијским извештајима; и
(е) за планове дефинисаних примања, опис значајних актуарских претпоставки и опис метода коришћеног за израчунавање актуарске садашње вредности обећаних пензија (пензијских примања).

36 Извештај плана пензијских примања садржи опис плана, или као део финансијских извештаја или као засебан извештај. Опис може да садржи следеће:

(а) имена послодаваца и обухваћених група запослених;
(б) број учесника који су корисници примања и број других учесника, класификованих на одговарајући начин;
(ц) врсту плана – дефинисани доприноси или дефинисана примања;
(д) напомену о томе да ли учесници дају доприносе за план;
(е) опис пензијских примања обећаних учесницима;
(ф) опис свих услова за прекид плана; и
(г) промене у ставкама од (а) до (ф) током периода који је обухваћен извештајем.

Није неуобичајено позивање на осталу документацију која је лако доступна корисницима, а у којој је план описан, и обухватање само информација о каснијим променама.

Датум ступања на снагу

37 Овај Међународни рачуноводствени стандард ступа на снагу за финансијске извештаје планова пензијских примања који се односе на периоде који почињу на дан 1. јануара 1988. године или касније.